

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XXI. — Izdan in razposlan dne 27. aprila 1872.

53.

Telegrafska pogodba mej cesarsko in kralj. vlado Avstrijsko-Ogerske in mej cesarsko nemško državno vlado od 5. oktobra 1871.

(Sklenena v Bèrnu, dne 5. oktobra 1871; Njegovo e. in kr. apostolsko Veličanstvo vanjo pritrdilo v Budimu, dne 9. marca 1872.)

M i F r a n c J o ž e f P r v i,
po milosti Božji cesar avstrijski,

apostolski kralj ogerski, kralj češki, dalmatinski, hrvaški, slavonski, gališki, vladimirski in ilirski; nadvojvoda avstrijski; véliki vojvoda krakovski, vojvoda lotarinški, saleburški, štirski, koroški, kranjski, bukovinski, gornje-sleški in dolnje-sleški; véliki knez erdeljski; mejni grof moravski; pokneženi grof habsburški in tirolski itd. itd. itd.

Ko je mej Našimi pooblaščenci z ene strani a z druge mej pooblaščenci, katere je Njegovo Veličanstvo nemški cesar in kralj pruski v to narekel zategadelj, da bi se novo uredile telegrafske razmere mej obojestranskimi ozemljiji, dne 5. oktobra lani v Bèrnu sklenena ter podpisana bila pogodba 12 členov, katera tako slóve:

Ker sta se dogovorili cesarska in kraljevska vlada Avstrijsko-Ogerske in cesarska nemška državna vlada, z ozirom na to, da 31. decembra 1871 mine telegrafska „društvena“

pogodba z Baden-Badena od 25. oktobra 1868*), svoje vzajemne telegrafske razmere v red spravi z novo pogodbo, torej sta za svoja pooblaščenca v to namero narekla

Njegovo Veličanstvo avstrijski cesar, kralj češki i. t. d. in apostolski kralj ogerski :
 ministerskega svétnika in ravnatelja e. kr. državnih telegrafov, Karla Brunner pl. Wattenwyl, in kraljevsko-ogerskega ministerskega svétnika, dr. Edmunda pl. Ary,

Njegovo Veličanstvo nemški cesar in kralj pruski :
 namestnika cesarsko-nemškega vrhovnega ravnatelja telegrafom, polkovnika Teodorja Meydam, kraljevsko-bavarskega telegrafskega ravnatelja, Henrika Gumbart in kraljevsko-würtemberskega ravnatelja za delanje železnih cest in za telegrafe, prvosednika Ljudovika pl. Klein,

kateri, vzajemno izmenivši svoja pooblastila s prihrambo pritrditve, dogovorili so se o naslednjih členih :

Člen 1.

Pod določili te pogodbe so vse telegrafske črte in štacije, katere so po državnih ozémljijih avstrijsko-ogerske monarhije in nemške države ali katere kdo izmej obeh visokih pogodnikov po ozémljijih drugih dežel drži splošnemu občilu.

Člen 2.

Vsacemu izmej pogodnikov se prihranja, da telegrafske črte in štacije, katere napravi v podmorsko zvezo z drugimi državami, od svojih ostalih telegrafskih črt in štacij ali izloči, ali da podmorskim črtam postavi drugačne tarife.

Člen 3.

Mejnarodne telegrafske pogodbe določila, tikajoča se telegrafske dopisne službe, najposlednjič zopet pregledane na Dunaji dne 21. julija 1868, ter tudi k njim spadajoča pravila o mejnarodni telegrafski službi, po polnem veljajo tudi o dopisovanji mej štacijami visokih pogodnih stranek, kolikor se s to pogodbo niso ukrenili drugačni dogovori.

Člen 4.

V zajemnem občilu mej štacijami avstrijsko-ogerske monarhije s te strani a nemške države z óne strani je za odpravo navadne poslanice (depeše), katera ima 20 besed, po en goldinar a. v. = 20 srebrnih grošev = 1 gld. 10 kr. južnonemških novcev = 2. 50 franka pristojbine.

V mejnem občilu se ta pristojbina zniža na polovico.

Člen 5.

Da se najde, koliko bode odpravljárine od dopisov v mejnem občilu, razdeljeno je vse telegrafsko ozémljije visokih pogodnikov na čveterokótné ploskve. A te ploskve se naredé tako, da se razdelí vsaka širokostna stopinja na pet a vsaka dolgostna stopinja na tri enake dele, ter skozi delišča se potegnejo poludnévni in soravníški krogi, in tako je po 15 čveterokotov, ki se imenujejo taksni kvadrati. Znižane pristojbine v mejnem občilu naj bodo vzajemno od dopisov mej obojnimi štacijami istega taksnega kvadrata, ter tudi mej istimi in

*) Državni zakonik leta 1870, št. 39.

takimi štacijami, katere so znotraj najbližjih osem četverokótnih vrst (taksnih četverokótov) okolo taksnega kvadrata, in odpade naj ónih 40 kvadratov, kateri ležé zunaj kroga, začrta-nega v tem taksnem četverokótni.

Člen 6.

Kar se tiče preídnih (transitnih) pristojbin, obojestranski veljajo postavki, kateri so in bodo v mejnarodni pogodbi dogovorjeni; vendar v občilu mej štacijami avstrijsko-ogerske monarhije in mej štacijami Nizozemske od poslaníc, odpravljenih čez nemške črte, naj se jemlje samo po 60 kr. a. v. = 12 srebrnih grošev = 42 kr. južnonemških novcev = 1. 50 frank za navadno poslaníco; a Avstrijsko-Ogerska bode pobirala po 40 kr. avstr. veljave = 8 srebrnih grošev = 28 kr. južnonemških novcev = 1 frank terminalne takse, in torej s prištetimi 20 kr. avstr. veljave = 4 srebrnimi groši = 14 kr. južnonemškimi novci = 0. 50 franka terminalne takse te vrste, dogovorjenimi s kralj. nizozemsko vlado, bode od take poslaníce po en goldinar 20 kr. avstr. veljave = 24 srebrnih grošev = 1 glđ. 24 kr. južnonemških novcev = 3 franke celokupne pristojbine.

Člen 7.

V zajemnem občilu po čl. 4 pobirane pristojbine brez kacega očistka (obračuna) ostanejo tisti pogodni stranki, v čegar ozémljiji so se pobrale.

Člen 8.

Preídne pristojbine naj bodo pod očistkom po določilih mejnarodne telegrafske pogodbe, in sicer tako, da od poslaníc, mej Avstrijsko-Ogersko in mej Nizozemsko odpravljenih čez nemške črte, bodi samo po njih številu, a brez ozira na to, po koliko besed je v njih in brez dokladnih pristojbin, povprék po 60 kr. avstr. veljave = 12 srebrnih grošev = 42 kr. južnonemških novcev = 1. 50 frank od vsake poslaníce.

Kar se tiče terminalnih pristojbin od telegrafskih dopisov mej Avstrijsko-Ogersko in mej Nizozemsko, bodi neposredstveni očistek teh obojnih upráv.

Člen 9.

Dokler ne bodo s posebe odločenimi taksami za avstrijsko-ogersko in nemško telegrafsko ozémljije nadomeščene vkupne takse, ki so dozdanjemu društvenemu ozémljiju ustanovljene v mejnarodni pogodbi, katera je bila zopet pregledana na Dunaji 21. julija 1868, treba pristojbine, kar jih dobiva telegrafsko društvo, šteti in razdeljevati po določilih telegrafske društvene pogodbe, v Baden-Badenu sklenene 25. oktobra 1868.

Člen 10.

Prihranja se rokóvni (perijodični) pregled tarif, s to pogodbo ustanovljenih, po dogovoru mej telegrafskimi upravami visokih pogodnih strank.

Člen 11.

Ta pogodba stopi v moč 1. januarja 1872, in odpovedati se more od leta do leta.

A odpoved se more izreči samo 1. januarja vsacega leta, in to tako, da pogodba potem še v moči ostane do 31. decembra istega leta.

Člen 12.

Pritrdili v to pogodbo naj se v Berlinu izmenita v dobi, kolikor se v najkrajši more. V dokaz so pooblaščenci podpisali in s pečati naudarili to pogodbo, izdano v nemškem in ogerskem jeziku.

Tako storjeno v Bêrnu, petega dne oktobra, tisoč osem sto sedemdesetega in prvega leta.

(L. S.) **Brunner** s. r.

(L. S.) **Ary** s. r.

(L. S.) **Meydam** s. r.

(L. S.) **Gumbart** s. r.

(L. S.) **Klein** s. r.

Torej smo vsa določila te pogodbe pretehtavši odobrili jo in potrdili, ter obetamo tudi sè Svojo cesarsko in kraljevsko besedo za Sebe in za Svoje naslednike, da jo bomo po vsej njeni vsebini zvesto izpolnjevali in dajali izpolnjevati.

V potrdbo tega smo to pismo svojeróčno podpisali in ukazali nanje udariti Naš cesarski in kraljevski pečat.

Tako storjeno v Našem kraljevskem mestu Budimu, dne devetega marca meseca v letu po odrešenji sveta tisoč osem sto sedemdesetem in družem, Našega vladanja dvajsetem in četrtm.

Franc Jožef s. r.

Andrássy s. r.

Po Najvišjem povelji Njegovega ces. in kralj. apost. Veličanstva :

Maksimilijan baron **Gagern** s. r.

e. in kr. dvorni in ministerski svetnik.

Zgornja državna pogodba se razglašá z veljavnostjo za kraljevine in dežele, v državnem zboru zastopane.

Na Dunaji, dne 20. aprila 1872.

Auersperg s. r.

Banhans s. r.

54.

Postava od 10. aprila 1872,

o uredbi tehnične visoke učilnice (politehničnega zavoda) na Dunaji.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako :

Člen 1.

Z napomnilom o sklepu dolénje-avstrijskega deželnega zbora od 1. septembra 1870 in z uporabo §. ^{fa} 12, Alinea 2 v osnovnem zakonu od 21. decembra 1867, šte. 141, ustanavljajo se tu spodaj osnovne črte uredbi tehnične visoke učilnice (politehničnega zavoda) na Dunaji.

Člen 2.

Ta zakon zvršiti se naroča ministru uka, kateri naj zlasti držěč se teh osnovnih določil razpiše organsko ustanovilo Dunajski tehnični visoki učilnici.

Osnovne črte**uredbi c. kr. tehnične visoke učilnice na Dunaji.**

§. 1.

Tehnična visoka učilnica Dunajska ima namero, korenito teoretično, in kolikor se v tej učilnici more, tudi dejanski izobraževati za tiste stanove, kateri imajo v njej posebne strokóvne učilnice.

§. 2.

Na tehnični visoki učilnici so naslednje strokóvne učilnice :

- a) za cestodelstvo in stavbe na vodi (inženirske učilnice) ;
- b) za visoke stavbe (stavbena učilnica) ;
- c) za mašinelstvo (mašineljska učilnica) ;
- d) za tehnično kemijo (kemično-tehnična učilnica).

Tiste učne stroke, ki niso vrščene v nobeno teh strokóvnih učilnic, združene so v splošnem oddelku.

§. 3.

Uredba tehnične visoke učilnice je osnovana na načelu svobodnega uka.

§. 4.

V znanstvenih učnih strokah poučujejo rédni in preizrédni profesorji, nagrado dobivajoči docenti, zasebni docenti, a v jeziki in umetelnih spretnostih vadijo učitelji. O sploh izobraževálnih strokah praviloma prepodavajo profesorji drugih učilišč za posebno nagrado in docenti.

Profesorjem v podporo je móči postaviti asistente, a pristave (adjunkte) v tistih demonstrativnih učnih strokah, v katerih se poslušatelji dejanski poučujejo.

§. 5.

Zasebni docenti se dopuščajo za vse učne stvari, katere so take, da zavodu morejo pospeševati namero.

Kar se tiče zasebnih docentov usposobila (habilitacije), veljajo iste določbe, kakor na vseučilišči. Doktorsko diplomo more nadomestiti diploma o opravljeni strogi preskušnji (§. 23) dotične strokóvne učilnice.

§. 6.

Rédne in preizrédne profesorje naréka cesar po nasvetu ministra za uk, a docente z nagrado in pristave minister za uk.

Prosníki pristavskega mesta naj izkažejo diplomo o dotični strogi preskušnji ali o doktorstvu.

Asistente profesorski zbor (kolegija) po navétu dotičnih profesorjev naréka za dve učni leti, in jih ministru uka naznanja v potrditev. Ako asistent zahtevam primerno ustreza, to se mu služba more podaljšati za dve prihodnji leti, in ob slučajih, vrednih posebnega ozira, s privolitvijo ministra za uk novič za dve prihodnji leti.

§. 7.

Vodstvo visoke učilnice je izročeno profesorskemu zboru (§. 9), kateremu je rektor na čelu.

§. 8.

Rektorja za eno učno leto profesorski zbor voli izmej rednih profesorjev visoke učilnice ter volitev poklada pred ministra za uk na potrditev.

Rektor dobiva opravišk priklad.

Kadar bi njemu branile zapreke, tedaj ga nadomesti njegov sprédnik tega urada (bivši rektor ali prorektor.)

§. 9.

V profesorskem zboru so rédni in preizrédni profesorji in po dva ali po eden za učno leto dnij izvoljen zastopnik zasebnih docentov, učécih na visoki učilnici, kakor je teh docentov ali po nad 5 ali po menj. Zastopniki zasebnih docentov imajo samo posvetovalen glas.

§. 10.

Kar se tiče visoke učilnice, to je profesorski zbor odgovoren v znanstvenem, ustrahovalnem (disciplinárnem) in gospodarstvenem oziru.

Vse stvari, katere niso izrekoma odkazane rektorju, oddélnim zborom (§. 11) ali njihovim načelnikom, spadajo v področje profesorskega zbora.

§. 11.

Posamezne oddelke (strokóvne učilnice) v prvi vrsti vodijo oddélni zbori.

V njih so pravi rédni in preizrédni profesorji in nagrado dobivajoči docenti učnih stvari dotičnega oddelka.

Zasebni docenti, kateri prepodavajo o takih stvaréh, ki spadajo v dotični oddelek, imajo pravico, enega ali dva zastopnika s posvetovalnim glasom po zmislu §. 9 pošiljati v oddélné zборе.

§. 12.

Možje vsacega oddélnega zbora enega profesorja izmej sebe izvolijo v načelnika za dve učni leti. Rektor ne more biti ob enem tudi načelnik kacega oddelka.

§. 13.

Poslušatelji visoke učilnice so ali rédni ali preizrédni.

§. 14.

Za redne poslušatelje se sprejemajo tisti, kateri so si pridobili državno-veljavno svedočbo zrelosti, a poleg tega je še treba, da gimnazijski učenci dokažejo dovoljno sprétnost v geometričnem in goloročnem risanju.

Ali svedočbo zrelosti more nadomeščati svedočba kacega tehničnega, enako v red devénega učilišča, to določa minister uka.

§. 15.

Za preizrédne poslušatelje se morejo sprejemati tisti, kateri nemajo sposobnosti, da bi vstopili za rédne poslušatelje, ali kateri hoté za preizredne poslušatelje hoditi samo k posameznim prepodavanjem.

Od preizrédnih poslušateljev se vendar zahteva izkaz, da so konči (vsaj) po 18 let stari, ter da že imajo od poprej toliko znanja, kolikor ga je treba, da je móči razuméti prepodavanja, katera si odberó.

§. 16.

Preizrédni poslušatelji nemajo pravice do svedočeb o svojem napredovanji in do absoluturij (§. 22), niti do oprostila od ukaríne (§. 19), niti ne, da bi uživali štípendije.

§. 17.

Vsak poslušatelj, kadar se sprejema na tehnično visoko učilnico, treba da plača vpisárino (matično pristojbino), katero naj odmérí ukóvni minister. To pristojbino je zopet novíč plačati, ako bi poslušatelj leto dnij ali dalje uk opustil.

Od te pristojbine nij oprostítve.

§. 18.

Rédni poslušatelji naj plačujejo ukaríno, katera se na vsacega pol leta odmérja, brez kacega razločka, kar se tíče oddelka, in brez ozira na učne ure, katere so si izbrali.

Ukarína, ki jo naj vsacega pol leta plačujejo preizrédni poslušatelji, določa se po številu tedenskih ur, v katerih se udeležujejo uka.

Odmerjanje ukaríne ustanavlja ukóvni minister.

§. 19.

Rédni poslušatelji se morejo ali od vse ukaríne ali od polovice oprostiti, če neimovitost dokažejo, in če se dobro učé, kar je treba sè svedočbami o napredovanji (§. 22) spríčati. Proforskemu zboru prístoji rásodba o oprostítvi.

§. 20.

Za preizrédna prepodavanja profesorjem, za prepodavanja zasebnim docentom in učiteljem, katerih ne plačuje država, naj se dá taka nagrada, kakoršno samí postavijo in jo tudi proforski zbor potrdi.

§. 21.

Da bi si učenci v določnem številu let mogli osvojiti kar se največ dá polno izobraženost v kaki stroki, kolikor je oménjenih v §. 2, zato naj profesorski zbor vsacemu izmej strokóvnih oddelkov naredí učne črteže ter jih na potrdilo položí pred ukóvnega ministra.

A poslušatelj ne veže dolžnost, držati se teh učnih črtežev.

§. 22.

Hoja k prepodavanjem in vedénje se rédnim poslušateljem potrjuje v zglasilne knjižice, ki naj veljajo za ves čas uka, a preizrédnim poslušateljem v zglasilne póle, ki se dajo za vsako učno leto.

V dokazilo svojega učnega uspeha morejo poslušatelji, kateri so izpolnili uvete, v organskem ustanovílu o tem določene, dobivati svedočbe o napredku v posameznih učnih stvaréh.

Tisti poslušateji, ki so poslušali vse učne stvari, kar jih je v učnem črteži (§. 21) kake strokóvne učilnice, morejo zahtevati absolutorijo, v kateri je potrdilo, da so se hodili učít in kako so se védli, ter eventualno tudi potrdilo o učnem uspehu.

K strogim preskušnjam (§. 24) se pusté taki poslušatelji, kateri so si dobili absolutorijo.

§. 23.

Stroge preskušnje treba da pokažejo kandidatovo višjo znanstveno sposobnost za njegovo zvanje. Stroge preskušnje naj dosvedočijo, da si je kandidat teoretično in dejanjski osvojil polno znanje o vseh stvaréh preskušnje, kar jih je vzetih v učni črtež (§. 21) dotične strokóvne učilnice.

Za opravljanje stroge preskušnje je plačati takso, katero določi ukóvni minister.

O izdelani preskušnji se dá diploma.

§. 24.

V strogo preskuševanje za vsako strokóvno učilnico ukóvni minister postavi posebno preskuševalno komisijo, v kateri naj bodo profesorji in docenti z drugimi strokovnjáki vred.

V Budimu, dne 10. aprila 1872.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Stremayr s. r.

55.

Razglas trgovskega ministerstva od 21. aprila 1872,

da se ravnateljstvo državnih telegrafov na Dunaji in telegrafska ogledništva opusté, ter da se telegrafska ravnateljstva ustanové na Dunaji, v Lincu, v Pragi, v Brnu, Levovu, Inšpruku, Gradcu, Trstu, Zadru in v Črnovicah.

Vsled preuredbe, z najvišjim sklepom od 12. marca 1872 odobrene o upravljanji državnih telegrafov po kraljevínah in deželah, zastopanih v državnem zboru, opušča se

dozdanje ravnateljstvo državnih telegrafov na Dunaji, ki je bilo osrednje oblastvo, s telegrafskimi ogledništvii vred, katera so bila pod njim, ter zato se z neposredstveno podružitvo pod trgovinsko ministerstvo telegrafska ravnateljstva ustanavljajo:

na Dunaji za Dolénje Avstrijsko,
v Lincu za Gorénje Avstrijsko in Salzburg,
v Pragi za Češko,
v Brnu za Moravsko in Sleško,
v Levovu za Gališko in Krakovsko,
v Inšpruku za Tirolsko in Predarelsko,
v Gradeu za Štirsko in Koroško,
v Trstu za Primorje, Istro in za Kranjsko,
v Zadru za Dalmatinsko, in
v Črnóvícáh za Bukovíno.

V trgovinskem ministerstvu (v odseku za pošte in telegrafe) se bodo reševali posli, katere je opravljalo dozdanje ravnateljstvo državnih telegrafov, kolikor ne preídejo novim telegrafskim ravnateljstvom v področje.

Nova telegrafska ravnateljstva — razen Črnóviškega — delo prično dne 15. maja 1872.

Kdaj prične telegrafska ravnateljstva v Črnóvícáh svoje delo, to se pozneje razglasi. Do tedaj bode Bukovinske telegrafske stvari opravljalo telegrafska ravnateljstvo v Levovu.

Banhans s. r.

56.

Razglas finančnega ministerstva od 22. aprila 1872,

da bodo prihodnjič puncovalne posle pri Sv. Hipolitu, v Olomucu in v Ljubljani opravljali ondúkajšnji davkovni uradovi, kateri bodo tudi za puncovališča.

Posle do zdaj z rudarstvenimi glavarstvi zedinjenih puncovališč pri Sv. Hipolitu (St. Pölten), v Olomucu in v Ljubljani (Drž. zak. št. 149 iz 1866. leta in št. 29 iz 1868. leta) bodo od 1. maja 1872 začéni opravljali ondúkajšnji davkovni uradovi.

Pretis s. r.

Popravek.

V IV. kosu državnega zakonika 1872. leta, št. 12, v ukazu ministerstva za pravosodje od 14. februarja 1872, na 25. strani treba v 1. vrsti od zgoraj namesto :

pravoslovje, čitati: **pravosodje.**